Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Tukipäällikkö Jaakko Rinne, Maaseutuvirasto
Aluekehittämispäällikkö Raisa Ikonen, Maaseutuvirasto

Viite **Hallituksen esitys (**HE 14/2018 vp**) eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi**

Asia **MAASEUTUVIRASTON ASIANTUNTIJALAUSUNTO**

Maaseutuvirasto on vastaanottanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kutsun asiantuntijan kuulemisesta valiokunnassa. Maaseutuvirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi viitteessä mainitussa asiassa ja toteaa kohteliaimmin seuraavaa:

Maaseutuvirasto katsoo, että kokonaisuudessaan maakuntauudistus selkeyttää maksajavirastorakennetta Suomessa. Nykyisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (15 kpl), kuntien maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueiden (61 kpl) ja aluehallintovirastojen (6 kpl) sijaan maksajavirastotehtäviä tulisi maakuntauudistuksen myötä hoitamaan 18 maakuntaa. Toimijoiden määrä vähenisi huomattavasti ja maksajavirastotehtävien hoitaminen yhdessä maakuntaorganisaatiossa toisi mahdollisuuden synergiaetujen hyödyntämiseen tehtävien hoidossa myös esimerkiksi lomituspalveluiden ja eläinlääkäripalveluiden osalta.

Maaseutuvirasto toteaa, että maakuntauudistus yhdessä Ruokavirastouudistuksen (HE 8/2018 vp) kanssa muuttaa nykyistä EU-varojen ja niihin kiinteästi liittyvien kansallisten varojen hallinto- ja valvontajärjestelmän rakennetta. Vastuu EU-varojen tehokkaasta hallinnoinnista säilyy kuitenkin maksajavirastolla (1.1.2019 alkaen Ruokavirasto) ja maksajaviraston johtajalla. Maksajaviraston johtajalla on valvontavastuu tukien koko hallinto- ja valvontajärjestelmän (Ruokavirasto ja maakunnat) tehokkuuden varmistamisessa. Maksajaviraston ja sen johtajan vastuun, tukijärjestelmien tehokkaan ja hallitun toimeenpanon sekä komission tarkastuksista johtuvan rahoitusoikaisuriskin hallinnan näkökulmasta on tarkoituksenmukaista, että hallinto- ja valvontajärjestelmä säilyy mahdollisimman yhtenäisenä ja yhtenäisesti ohjattuna kokonaisuutena huomioiden EU-säädöksistä tulevat tehtävien eriyttämisvaatimukset. Tällä tavoin varmistetaan parhaiten maaseuturahaston ja maataloustukirahaston varojen täysimääräinen tuloutuminen Suomeen ja tukien maksu tuensaajille.

Maaseutuvirasto hallinnoi vuosittain noin 2 miljardin euron tukia. Tästä noin 900 miljoonaa euroa on EU:lta Suomeen tuloutuvaa rahoitusta, joka vastaa noin 60 – 70 prosenttia kaikesta Suomeen vuosittain tuloutuvasta EU-rahoituksesta. Tukijärjestelmien toimeenpanon kustannukset Suomessa ovat noin 4,3 % yhtä maksettua tukieuroa kohden. Jäsenvaltioiden keskimääräinen hallintokustannus on 4,8 % suhteessa maksettuihin tukiin. Maksajavirastolla yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa on yhtäältä vastuu EU-varojen täysimääräisestä tuloutumisesta Suomeen ja toisaalta vastuu siitä, että tuet maksetaan tuensaajille. Tämän vastuun toteutuminen edellyttää edellisessä kappaleessa mainitun tehokkaan hallinto- ja valvontajärjestelmän lisäksi järjestelmällistä rahoitusoikaisuriskin hallintaa sekä Ruokaviraston että myös maakuntien tasolla. Rahoitusoikaisuriskin hallinnassa hallituksen esitykseen 14/2018 vp sisältyvän maksajavirastotehtävien hoitamista maakunnissa koskevan lakiehdotuksen (jäljempänä *maksajavirastolakiesitys)* 3 §:n 2 momentin mukainen kielto siirtää maksajavirastotehtäviä maakunnan liikelaitoksen hoidettavaksi ja 5 §:n 4 momentin mukaisen määräyksen antaminen maakunnalle maksajavirastotehtävissä havaittujen puutteiden korjaamiseen ovat Maa-

seutuviraston näkemyksen mukaan oleellisia rahoitusoikaisuihin liittyviä riskienhallinnan elementtejä. Maaseutuvirasto tähdentää, että maakunnalle annettava määräys puutteiden korjaamisesta ja siihen mahdollisesti liitettävä sakon uhka tulisi käyttöön vain äärimmäisissä tapauksissa, jossa maakunnan toiminnasta johtuvan suuren rahoitusoikaisun uhka on ilmeinen. Tähän mennessä Suomi on selviytynyt ilman suuria yksittäisiä rahoitusoikaisuja muihin jäsenvaltioihin verrattuna. Maaseutuvirasto huomauttaa lisäksi, että maksajavirastolakiesityksen 5 §:n 4 momentin mukaisen menettelyn ottaminen lakiin täsmentäisi ja jäntevöittäisi kansallista maksajavirastorakennetta EU-näkökulmasta nykyiseen tilanteeseen verrattuna, jossa maksajavirastolla ei ole kansallisessa lainsäädännössä asetettua valtaa puuttua kuntien tai ELY-keskusten hoitamiin maksajavirastotehtäviin.

EU:n maksajavirastosäädösten mukaan maksajavirasto toimii maksajavirastotehtävissä järjestäjänä ja maakunta tuottajana. Tämä on todettu maksajavirastolakiesityksen 2 §:ssä, jonka mukaan maakunta on vastuussa maksajavirastotehtävien hoitamisen järjestämisestä alueellaan. Maaseutuvirasto haluaa korostaa, että muista maakuntalakiluonnoksen 6 §:n 1 momentin maakunnan tehtäväaloista poiketen maakunta ei ole järjestämisvastuussa maksajavirastotehtävistä EU-säädösten perusteella. Maakuntien hoidettavaksi siirretyt maksajavirastotehtävät velvoittavat maakuntaa mm. tuki- ja maksuhakemusten vastaanottamiseen, kaikille tuki- ja maksuhakemuksille tehtävien hallinnollisten tarkastusten suorittamiseen, tietojen tallentamiseen maksajaviraston tietojärjestelmiin, tuensaajien luokse tehtävien tarkastusten suorittamiseen ja seuraamusten määrittämiseen sekä väärin perustein maksettujen tukimaksujen takaisinperimiseen. Maksajavirastosäännöksissä asetetaan yksityiskohtaisia vaatimuksia esimerkiksi tehtävien organisoinnista, henkilöstöresursseista, sisäisen valvonnan järjestelmästä ja tietojärjestelmien turvallisuudesta. Maakuntien tulee noudattaa näitä vaatimuksia.

Maaseutuvirasto tuo edelleen esiin huolensa maksajavirastotehtävien hoitamisen riittävästä resursoinnista maakunnissa viitaten maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntoon MmVL 12/2017 vp – HE 15/2017. Tarvittaessa lisärahoituksen kohdentaminen maakuntien hoitamiin maksajavirastotehtäviin on maakuntien rahoituslakiehdotuksen mukaisesti hyvin haastavaa, eikä se käytännössä liene mahdollista. Maksajavirastotehtävien liian niukka resursointi maakunnissa saattaa pahimmillaan johtaa tukimaksujen viivästymiseen tuensaajille tai jopa rahoitusoikaisuihin.